

to je bila imenitna in najvažnejša naloga Avstrijskega državnika. Vsakako težka naloga, gospôda, ki se pa, se ve da, ni dala v zadnjem trenutku rešiti, če jej ni bila dolgo poprej po previdni, doslednji politiki pot pripravljena. ((Na desni: prav resnično!))

Al, gospôda, kaj se je v tem oziru storilo? Nič! prav nič! Nasprotno; še sami so pokvarili položaj. Magjarski narod ima tako že previsoko, preživo narodno samosvest in se samega previsoko ceni; dvajset let tlačen zadobil je naenkrat take pravice, kakoršnih celó njegova ustava ne pozná; storilo pa se je še vse drugo, da se je ta magjarski ponos še bolj podkuril, tako, da so Magjari mislili, da vse dosežejo, samo, če resno hočejo. (Dobro, dobro! na desni.) Niso namreč umeli, složnim Ogrom nasproti postaviti složnih Avstrijcev (na desni: to je, to!) in tako je prišlo, da so pri delegacijah v vseh važnih stvaréh Ogri odločbo v rokah imeli. Pa ne še zadosti. Dala se je Ogrom tudi v vnanji politiki izven delegacij taka moč, kakoršna vsaj po pogodbenih postavah ni opravičena. (Dobro, dobro! na desni.) Da, še več, celó v Budapešto dol so romali in Magjare vabili, naj bi se vendar v naše cislajtanske zadeve vtikati hoteli. (Na desni: prav dobro!)

Gospôda! Ne bi bil tega omenil, če bi ne bil nekdo unidan tega dogodka v tej sl. zbornici preslavljal, rekši, da mi revni Avstrijanci smo Ogrom za to še hvale dolžni. (Dobro! na desni.) Nočem še pripovedovati zgodovine zadnje ministerske krize na Ogerskem, in kako se je tačas naša vlada obnašala, ker mislim, da je to vse predobro znano. Toda kdo bo pri teh okolišnih Ogersko obdolžil, saj so jej vedno toliko kadili, da že sama sebe ni več poznala in da je pozabila, da se ima za vse, kar ima, le Avstriji zahvaliti, in da si sama svoj grob koplje, če Avstrijo slabí, ker le pod njo more svoj kulturni poklic izpeljati. Mi imamo še eno in to največo opoviro, ki nam brani, tesneje zvezati se z Ogersko. Nedavno je imeniten govornik v drugi hiši državnega zbora to opoviro dobro označil. To je strah Ogerske, da ne bi pri tesnejši zvezi z Avstrijo izgubila svoje samostojnosti, da ne bi postala provincija. Obžalujem, gospôda, da oni gospod govornik pri vplivu, ki ga ima pri ustavoverni stranki, ni še povedal, kaj iz tega resničnega izpoznanja sledí. Mislim, da to-le sledí: odstranite to Magjarsko bolezen s tem, da spoštujete tudi pravice drugih deželá, potem bodo spoznali, da ste pripravljeni vsako pravo spoštovati. (Dobro, dobro! na desni.)

To je bila po mojem mnenji pripravljajoča naloga za našo politiko v zadnjih letih; zdaj si pa oglejte, kake odnošaje so v naši polovici vstvarili! Šest let je preteklo, šest dragih let, v katerih se je ravno nasprotna politika uganjala, — v katerih se je državna modrost iskala v tem, prezirati pravice deželá in uničiti vsako samostojno življenje (dobro! na desni); storilo se je vse, da se skupna velika Avstrija pristudi različnim narodom. (Dobro! na desni.)

Zahvaliti se imamo slavni preteklosti Avstrije in upanju v boljšo bodočnost, zahvaliti zvesti ljubezni do vladarske rodovine, da se želja po razpadu Avstrije med narodi naše polovice še ni vtrdila. Nikar pa ne mislimo na to, da bi si pridobili simpatij med tujimi narodi; britko bi se varali; ne mislimo na to, da bi se ponosna Ogerska tesneje z nami zvezala. Ta dežela še ni pozabila dobe 1861. do 1867., in se ne bo zvezala z državo, ki samostojnost svojih delov ne pripoznava, da celó siloma uničuje (dobro! na desni), da zagotovi vlado enemu narodu, in v njem le eni stranki. (Dobro, dobro! na desni)

Če vam je, gospoda, v včerajšnji seji gospod poslanec iz Bukovine z „domoljubjem strahú“ žugal, rekoč, da ne bo centralizem, ampak federalizem prevzel dedšino dualizma, potem nekaj tacega, kar se zgoditi mora. Ne bom vam ponavljal tega prerokovanja, vendar to rečem, da se Ogerska ne bo z nami tesneje zvezala, dokler ne bomo spoštovali pravic drugih deželá. (Tako je! dobro! na desni.) To je tudi najboljša centralizacija, ker se le po njej vse moči države za visoke in za najviše namene monarhije vkup zbrati dadó. (Na desni: dobro!) Za tako, ne samo v „svobodne oblike“ stlačeno, ampak v resnici na svobodno podlago postavljeno državo bodo vsi narodi z enako ljubeznijo in udanostjo vse storili; pridruževale se jej bodo rade druge deželice, in mogla bo Avstrija svojo zgodovinsko nalogo izpolnovati. (Dobro! dobro! na desni.)

Danes, gospôda, pa vidimo ravno nasprotno podobno, to je tako, ki je vsakako morala izvirati iz slabe politike prejšnjih let. Tisti, ki so to politiko dozdej podpirali, naj zdaj le pripognejo svoje hrbte pod kavdinski jarem. Od nas pa se kaj tacega ne sme zahtevati. Mi smo tej politiki od početka nasprotovali, mi smo pred njo svarili, dokler je bil čas. Ne moremo tedaj za vami na tej žalostni poti. ((Dobro! na desni.) In če nas v to silijo z opominom na vnanjo nevarnost, odgovarjam le to: Res, da ta čas ni pripraven za notranje zmešnjave in prepire; pa pri takih okolišnih je bilo pričakovati, da bodo vitežki Magjari k nam stopili in rekli: „pustimo za sedaj tirjatve in prepire, in naj ostane pogodba, kakoršna je bila doseđaj, dokler ne pridejo mirnejši časi.“ To pa se ni zgodilo, Ogri so mislili, da je ravno pravi čas, da nas napadejo, in nas k novim koncesijam prisilijo. Zoper tak napad imamo le eno orožje: to je: odbiti ga z enako odločnostjo! (Dobro! na desni.)

Tako nam ostane le ta prevdarek: če že ne moremo za naše ljudstvo, ki se v vedno hujšo revščino pogrezuje, nič drugega storiti, hočemo nasprotovati vsaj predlogu, ki na korist Ogrov hoče nam nova bremena naložiti. (Dobro! na desni.) To zabraniti svetuje predlog odsekov večine, in za ta predlog bomo tedaj glasovali. (Živahno ploskanje in živio-klici na desni.)

Mnogovrstne novice.

* *Jetnišnico v Kraljičinem Gradcu na Češkem je 2. dne t. m. deželne sodnije svetovalec Klaudi vpričo ondašnjega sodniškega predsednika preiskaval, gotovo ne zato, da bi videl, ali se s hudodelniki dovolj ostro, ampak nasproti zato, ali se ne ravna premalo mehko z njimi, — pa kaj se zgodi? — neki na 5 let obsojen hudodelnik zabode z nabrušenim koncem železne žlice sodniškega svetovalca v trebuh tako, da je kmalu potem umrl; tudi sodnije predsednik bi bil tako skupil, ko bi ga ne bil jetniški paznik otel. — Ta žalostna dogodba spada med drugim v naraven nasledek tistih liberalnih novošegnih postav, po katerih se mora s hudodelniki, če tudi so krvoločni trinogi, kolikor mogoče mehko in „human“ ravnati. Ta humaniteta sega res že tako daleč, da v današnjih jetnišnicah vidimo ravno narobe svet: namesti da bi tat, ropar, ubijavec se bal sodnikov in paznikov, se jih morajo sodniki in pazniki bati in rešpekt imeti pred lumpi, katerim se v zaporih veliko bolje godi kakor tisočim in tisočim poštenih kmetov in delavcev!*